

Forsvarskommisjon

Innledning

Endringene i Norges strategiske omgivelser er omfattende og uforutsigbare. I lys av de mange utviklingstrekkene for norsk sikkerhet er det behov for en ny forsvarskommisjon som kan sørge for en bred og åpen dialog om sikkerhets- og forsvarspolitiske og teknologiske muligheter og utfordringer. En forsvarskommisjon kan gi vektige innspill til utviklingen av forsvarssektoren.

Bakgrunn

Hurdalsplattformen stadfester at regjeringen vil utarbeide en bredt sammensatt forsvarskommisjon som bidrar til grunnlaget for neste langtidsplan for forsvarssektoren. I Stortingets behandling av langtidsplanen for forsvarssektoren, jf. Innst. 87 (2020–2021) til Prop. 14 S (2020–2021) «Evne til forsvar – vilje til beredskap» fremmet utenriks- og forsvarskomiteén forslag til vedtak om å nedsette en forsvarskommisjon. Under behandlingen stemte et enstemmig Storting for vedtaket.

Sentrale utviklingstrekk som påvirker norsk sikkerhet

Det sikkerhetspolitiske landskapet er i endring og sikkerhetssituasjonen har blitt mer uforutsigbar. Global maktforskyvning og stormaktrivalisering, en regelbasert verdensorden under press, bredere og mer sammensatt virkemiddelbruk, og en stadig mer krevende militærstrategisk situasjon for Norge, øker risikoen for ustabilitet og konflikt. Kampen om innflytelse, økonomiske og strategiske fordeler omfatter i økende grad nye teknologier og interesser på tvers av sivil og militær sektor. Utfordringen fra sammensatte trusler, i kombinasjon med og i rammen av trusselen om bruk av konvensjonell, irregulær og kjernefysisk militærmakt, er stadig mer fremtredende. Flere stater, men særlig Russland og Kina, anvender et bredt spekter av virkemidler mot Norge og norske interesser på måter som direkte og indirekte utfordrer våre nasjonale sikkerhetsinteresser.

Sammensatte trusler er virkemiddelbruk som noen stater tar i bruk for å fremme egne verdier og interesser på bekostning av andre stater. Hendelser som tilsynelatende er rettet mot samfunnssikkerhetsmål, kan i realiteten være konstruert for å ramme statsikkerheten og våre nasjonale sikkerhetsinteresser. Videre kan det være krevende å skille mellom legitime handlinger, utilsiktede effekter og en tilsiktet ondsinnet handling. Sammensatte trusler er i sin natur komplekse og gjenstridige problemer som utfordrer tidlig varsling, omforent situasjonsforståelse, samt effektiv og samordnet håndtering. Sammensatte trusler er en sentral del av et krevende utfordringsbilde Norge må forholde seg til.

Utviklingen setter press på alle alliertes ressursbruk. Det gjør også at Norge må ta større ansvar for egen sikkerhet i årene fremover, samtidig som vi blir mer avhengige av samarbeid med allierte.

Det forventes av Norge at vi bidrar til internasjonal sikkerhet og stabilitet. Tett internasjonalt samarbeid og partnerskap i rammen av FN og NATO har avgjørende betydning for norsk sikkerhet og global og regional stabilitet. Bilateralt er nært samarbeid med USA avgjørende for norsk sikkerhet, men økt regionalt samarbeid med særlig Storbritannia, Tyskland og våre nordiske naboer er også blitt viktigere. Norge samarbeider også med EU om forsvarsspørsmål.

USA, Kina og Russland er blant de største og viktigste aktørene i Norges strategiske omgivelser. Disse tre aktørene er fremst i et omfattende militært, økonomisk og teknologisk kappløp. Utviklingen i disse landene, enkeltvis og samlet, vil prege sikkerhetssituasjonen for Norge i flere år fremover. I forsvarsplanleggingen fortsetter Russland å være den dimensjonerende trusselaktøren for Norge, mens Kina representerer en raskt voksende utfordring for nasjonal sikkerhet.

Endringer i trussel- og risikobildet, herunder utvikling innenfor våpenteknologi, sammensatte trusler, digital sikkerhet og eierskap til virksomheter som understøtter forsvarskritisk

infrastruktur, har konsekvenser for norsk sikkerhet. Ikke-militære virkemidler kan brukes i stedet for eller i tillegg til militære for å oppnå mål som tidligere var forbeholdt tradisjonell bruk av militærmakt. Utfordringsbildet innebærer også at skillet mellom fred, krise og krig i større grad utviskes eller blir uklart, da virkemiddelbruken benyttes under terskelen for væpnet konflikt. Overganger mellom sivil og militær sektor og mellom privat og offentlig sektor blir mer flytende. Det er behov for grundige diskusjoner om hvordan Norge kan møte bredden i utfordringsbildet, herunder også de langsiktige konsekvensene av klimaendringer og betydningen av sivilt-militært samarbeid innenfor rammen av totalforsvaret. Dette vil også adresseres i totalberedskapskommisjonen som regjeringen vil nedsette.

Oppdrag

Forsvarskommisjonen skal vurdere hvilke potensielle sikkerhets- og forsvarspolitiske veivalg og prioriteringer Norge kan ta for best å ivareta norsk sikkerhet i et 10-20 års perspektiv. Kommisjonen skal synliggjøre hvilke konsekvenser dette bør ha for den videre utviklingen av forsvaret av Norge. Kommisjonen skal bidra til en åpen og bred offentlig debatt blant annet ved å bringe nye ideer på banen og diskutere disse i offentligheten.

Evne til å håndtere helheten i utfordringsbildet handler også om statens og samfunnets samlede motstandskraft, og Norges evne til å stå imot et samfunnsmessig sjokk. Forsvarskommisjonen skal i vurderingen av slike problemstillinger se hen til, og der det er hensiktsmessig koordinere med, totalberedskapskommisjonens arbeid. Forsvarskommisjonen skal vurdere den sivile understøttelsen av forsvarsevnen gjennom hele krise- og konfliktspekteret, og hvilken rolle Forsvaret bør ha for å understøtte sivile myndigheter i å imøtegå sikkerhetsutfordringer under terskelen for væpnet konflikt.

Forsvarskommisjonens arbeid og sluttprodukt skal innrettes slik at det bidrar til grunnlaget for neste langtidsplan for forsvarssektoren.

Regjeringen ønsker spesielt at kommisjonen ser på følgende spørsmål:

1. Hva betyr utviklingen i sikkerhetssituasjonen for hvilke sikkerhets- og forsvarspolitiske veivalg Norge står overfor på mellomlang og lang sikt?
2. Hvordan bør Forsvaret og forsvarssektoren på overordnet nivå videreutvikles og organiseres for å ivareta norske sikkerhetsinteresser?
3. Hva er sammenhengen mellom sammensatte trusler og andre sikkerhetspolitiske og militærstrategiske utviklingstrekk?
4. Hvordan kan forsvarssektoren best bidra til vern om Norges sikkerhet i lys av at utfordringsbildet treffer bredere, på flere samfunnsområder og berører stadig flere sektorer samtidig?
5. Hvilke muligheter og utfordringer representerer den teknologiske utviklingen for Norges sikkerhet og for utvikling av forsvarssektoren, herunder sektorens samhandling med sivile sektorer i rammen av totalforsvaret?
6. Hvordan vil bærekraftsmål, og klima og miljøendringer, påvirke forsvarssektoren og den sikkerhetspolitiske situasjonen i årene fremover?
7. Hvilke mekanismer, kapabiliteter og roller må prioriteres i forsvarssektoren for å bedre forstå, motvirke og forsvare nasjonale sikkerhetsinteresser mot et bredere utfordringsbilde og hva kan prioriteres ned for å gi rom for dette?

Forsvarskommisjonen står fritt til å identifisere andre problemstillinger og fremme forslag relevant for utviklingen av forsvarssektoren. Det skal legges vekt på hvilke overordnede muligheter og utfordringer ulike veivalg kan gi. Det skal tilstrebes en helhetlig tilnærming til problemstillingene, der nødvendigheten av å foreta tydelige prioriteringer vektlegges, bla. som

følge av at handlingsrommet i budsjettene forventes å avta fremover, jf. Perspektivmeldingen 2021. Vurderingene skal ta høyde for realistiske økonomiske rammevilkår. Kommisjonen skal vurdere økonomiske, organisatoriske og andre vesentlige konsekvenser av sine forslag.

Sammensetning

Forsvarskommisjonen skal være bredt sammensatt. Kommisjonen ledes av Knut Storberget. Kommisjonen består av 17 medlemmer. Disse er representanter fra politiske partier, i tillegg til representanter fra relevante fag- og kompetansemiljøer, herunder representanter for partene i arbeidslivet. Sammensetningen er i samsvar med reglene i likestillings- og diskrimineringsloven. Forsvarsdepartementet vil opprette et sekretariat som bistår utvalget. Kommisjonen skal i tillegg kunne benytte seg av fagkompetanse som er nødvendig for å løse oppdraget.

Innretting og organisering av arbeidet

Arbeidet skal munne ut i en utredning (NOU) som skal sendes på offentlig høring. Kommisjonen får tilgang til relevant dokumentasjon, vurderinger og analyser som ligger til grunn for gjeldende politikk. Kommisjonen skal utrede administrative, økonomiske og andre vesentlige konsekvenser av sine anbefalinger, i tråd med kravene i utredningsinstruksen. Minst ett alternativ skal kunne realiseres innenfor de økonomiske rammene i langtidsplanen for forsvarssektoren. Utredningen vil være et sentralt innspill i regjeringens videre arbeid med langtidsplanlegging i forsvarssektoren. Kommisjonen skal etablere nødvendig forbindelse og samarbeid med totalberedskapskommisjonen.

Forsvarskommisjonen påbegynner sitt arbeid så snart som mulig etter 1. januar 2022. Forsvarsministeren orienteres underveis i arbeidet etter nærmere avtale med kommisjonens leder. Kommisjonen avgir sin endelige rapport til forsvarsministeren senest 3. mai 2023.

Forsvarskommisjonen skal legge vekt på åpenhet og kommunikasjon om sitt arbeid. Det skal gjennomføres aktiviteter i hele mandatperioden som tilrettelegger for at sentrale temaer diskuteres i offentligheten. Forsvarskommisjonens arbeid vil innebære utstrakt bruk av gradert materiale, men det forutsettes at rapporten er ugradert og i sin helhet kan offentliggjøres. Utvalgets medlemmer har taushetsplikt om de taushetsbelagte opplysningene som de blir kjent med gjennom sitt arbeid.

Forsvarskommisjonen oppnevnes med følgende medlemmer

1. Statsforvalter Knut Storberget, Elverum (Arbeiderpartiet), Leder
2. Leder LO Stat Egil Andre Aas, Jessheim (LO)
3. Bystyremedlem Synne Høyforsslett Bjørbæk, Bodø (Rødt)
4. Postdoktor Kristin Ven Bruusgaard, Oslo
5. Områdedirektør i NHO Christian Chræmer, Tromsø (NHO)
6. Direktør Audun Halvorsen, Bærum (Høyre)
7. Professor Sissel Haugdal Jore, Stavanger
8. Styremedlem Liv Signe Navarsete, Lærdal (Senterpartiet)
9. Kommandørkaptein Espen Rasmussen, Bergen
10. Student Benedicte Røvik, Hamar (Venstre)
11. Regjeringsadvokat Fredrik Sejersted, Oslo
12. Styremedlem Silvija Seres, Bærum
13. Professor emeritus Rolf Tamnes, Oslo
14. Professor Øystein Tunsjø, Oslo
15. Spesialrådgiver Ingvil Smines Tybring-Gjedde, Oslo (Fremskrittspartiet)
16. Beredskapsdirektør Tone Elisabeth Vangen, Bodø
17. Lærer Amy Brox Webber, Kirkenes (Sosialistisk Venstreparti)